

концептов чувств в индивидуальном сознании пишущего. Метафоризация как универсальный мозговой механизм обеспечивает креативную речемыслительную деятельность учащихся.

Литература

1. Лотман Ю. М. Проблема “обучения культуре” как типологическая характеристика // Лотман Ю. М. Семиосфера. Культура и взрыв. Внутри мыслящих миров / Ю. М. Лотман. – СПб. : Искусство – СПб., 2000. – С. 417–425.
2. Складарская Г. Н. Метафора в системе языка / Г. Н. Складарская. – СПб., 1993. – С. 120–126.

Аннотация

В статье рассматриваются особенности лингвоконцептоцентрической методики обучения учащихся общеобразовательной школы русскому языку.

Ключевые слова: лингвоконцептоцентрическая методика, познавательная деятельность, концепт-анализ, метафорический образ слова.

Анотація

У статті розглядаються особливості лінгвоконцептоцентричної методики навчання учнів загальноосвітньої школи російської мови.

Ключові слова: лінгвоконцептоцентрична методика, пізнавальна діяльність, концепт-аналіз, метафоричний образ слова.

Summary

Peculiarities of linguaconceptocentric methods of Russian teaching are considered in the article.

Keywords: linguaconceptocentric methods, cognitive activity, concept – analysis, metaphor image of word.

УДК 82-95:821.111

Скрипка Р.В.,
викладач,
Бердянський державний
педагогічний університет

АНАЛІЗ АНГЛОМОВНОГО ХУДОЖНЬОГО ТЕКСТУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Метою цієї роботи є визначити складності, які виникають у студентів при читанні автентичних англomовних текстів та пошук способів для їх усунення. Одним із таких способів являється використання технологій критичного мислення.

Ми вважаємо розв'язання означених задач – **актуальним**, оскільки передовсім від викладача залежить формування компетенції в інтерпретації оригінального художнього тексту у студентів. Ця компетенція вимагає від студентів, майбутніх педагогів-філологів вміння проникати в глибинну сутність художнього твору, вміння знайти в тексті об'єктивні причини його ідейно-естетичного, виховного, емоційного впливу, вміння вилучити з твору всю ту різноманітну інформацію, що в ньому закладена.

Термін “критичне мислення” з першого погляду є досить розмитим та багатозначним. Він народжує численні асоціації та витлумачення. Для ясності подальшого викладу розглянемо одне прийнятне його роз'яснення.

Американський фахівець Річард Пауль у книзі з досить показовою назвою – “Критичне мислення: що потрібно кожній людині, щоб вижити в швидкоплинному світі” – запропонував таку робочу дефініцію: критичне мислення – це мислення про мислення, коли ви мислите задля вдосконалення свого мислення. Тут є важливими дві обставини: 1) критичне мислення – це не просте мислення, а мислення, яке спричиняє самовдосконалення; 2) бажане самовдосконалення приходить з навичками використання стандартів коректної оцінки процесу мислення.

Людство вступило в інформаційну цивілізацію, найважливішим ресурсом якої є знання. Стає очевиднішим, що успішне входження суспільства в інформаційну еру безпосередньо залежить від освітнього потенціалу країни. Тому освіта перетворилася на пріоритетний чинник суспільного поступу, а суспільство – на таке, що постійно навчається.

Інформаційно-технологічна революція докорінно змінила ритм і темп як індивідуального, так і суспільного життя. Воно перетворилося на постійне змагання людей, організацій та країн за оволодіння інформацією та операційними знаннями. Країни-лідери інформаційної цивілізації змагаються за “інноваційний ресурс”, який забезпечує випереджаючий розвиток у нестримно глобалізованому світі.

Сучасні техногенні суспільства, які постали на ґрунті науково-технологічного знання є надзвичайно динамічними, з прискореним темпом змін. Вони не можуть задовольнитися передачею готових до використання знань, оскільки знання дуже швидко оновлюються. Сьогодні значно більше важать інтелектуальна гнучкість та винахідливість, а не усталені знання.

Першочергове завдання нової моделі освіти, на думку американського соціолога і футуролога Елвіна Тофлера, – розвинути здібності індивіда швидко й економно адаптуватися до умов, що неперервно змінюються, в сучасному суспільстві потрібні ті, хто здатний критично міркувати, хто може зорієнтуватися в нових умовах, хто швидко визначає нові зв'язки в стрімко змінному довіллі.

Зміна парадигми освіти пов'язана передовсім зі зміною її філософських засад. Реформування системи освіти в усьому світі відбувається на засадах філософії конструктивізму, яка розглядає людину як креативну, критично мислячу особу. Суть постнекласичної парадигми освіти полягає в зміщенні головного акценту з засвоєння об'єму інформації на розвиток самостійного, критичного і саморефлексивного мислення, в навчанні розв'язання завдань, навиків роботи з інформацією.

Освічена людина віднаходить опору свого існування у суб'єктивному досвіді: цінностях, переконаннях, знаннях, здібностях тощо. Вона опановує зміни, контролює їх, проектує їх на майбутнє через постановку мети. Інноваційна освіта зосереджується передусім на формуванні творчого й водночас критичного мислення в поєднанні з толерантністю. Вона зорієнтована на зростання особи.

За твердженням К.Ф. Кусько: “Текст – це передусім засіб становлення та розвитку мовної, точніше мовнопрофесійної майстерності”. Вдало підібраний автентичний текст виховує у студентів культуру термінологічного спілкування, формує комунікативну спроможність, необхідну для професійного спілкування. Студенти збагачують свій термінологічний запас, читаючи художню літературу, а також літературу за фахом, що у свою чергу, дає можливість будувати висловлювання за професійною тематикою.

На важливість правильного підбору текстів вказує і С.К. Фоломкіна. На її думку, текст виступає “як основна комунікативна одиниця, якою користується людина в мовленнєвій діяльності”. Дослідники термінології вважають, що саме на основі фахових текстів можна опрацьовувати дефініцію кожного терміна. Тому на кожному занятті ми намагаємось працювати з новими, цікавими, доступними за змістом і складністю текстами.

Як показує практика, на початку вивчення курсу іноземної мови за професійним спрямуванням студенти зацікавленіше вивчають термінологію сучасних текстів науково-популярного стилю та періодичних фахових видань. Студенти старших курсів самостійно вивчають термінологію з неадаптованих автентичних текстів наукового стилю.

Важливо, чи такі тексти розуміє викладач іноземної мови, який є спеціалістом з мови, а не з фаху підготовки студентів. Якщо ж викладач добре розуміє суть проблеми, викладеної в навчальному тексті, то дискусія чи обговорення прочитаного буде мати предметний характер, а студенти будуть збагачувати знання як з іноземної мови, так і з своєї майбутньої спеціальності. При правильній організації навчальної діяльності викладач не наповнює голови студентів науковими термінами та масою інформації, яка швидко застаріває, а розвиває їхнє мислення, наукову здогадку, критичний підхід до вміщеної в текстах інформації.

Натомість робота з художнім текстом за допомогою технологій критичного мислення включає такі дії: виконання вправ на переклад та закріплення лексичного матеріалу. Рольова гра (за текстом). Обговорення головних проблем у творі, вивчення відповідних лексичних одиниць та мовленнєвих зразків. Виконання вправ на переклад та закріплення лексичного матеріалу. Переказ та резюме тексту. Обговорення тексту у діалогах. Читання додаткових текстів за даною темою. Робота в парах: обговорення проблем за темою. Рольова гра (інтерв'ю), круглий стіл. Написання твору за темою.

Учені нерідко називають мову мовою слів. Цим підкреслюється найголовніша значимість слова як основної одиниці мови, яка забезпечує засвоєння, зберігання та переробку усієї інформації про зовнішній світ, що надходить до мозку людини. Словом позначаються всі об'єкти, процеси, явища, які оточують нас: без слова немислима комунікативна діяльність.

Оскільки кожен мовленнєвий твір відображає ситуацію позамовної дійсності, до тексту, природно, потрапляють перш за все ті слова, які називають об'єкти, явища, факти, що описуються. За цей процес позначення, називання відповідальна

та частина змісту слова, яка співвідносить його зі світом, що реально існує, реалізує поняття мовними засобами, тобто лексичне значення. Лексичне значення неоднорідне, тому що відображає різні сторони дійсності. Воно рухливе і історично змінюється, тому що, як кожен живий організм, воно народжується, еволюціонує та закінчує своє існування – виходить з ужитку.

Тому, ми вважаємо за необхідне, починати роботу з твором літератури з цього основного елемента в ієрархічній структурі тексту.

Роботу над текстом ми починаємо з введення та фонетичного опрацювання термінів і термінологічних словосполучень як ізольовано, так і в реченнях при виконанні умовно-мовленнєвих вправ рецептивного та репродуктивного характеру. Такі вправи, на думку М.В. Ляховицького, допомагають “краще усвідомити правила утворення дериватів і способів конверсії слів, переосмислити вживання загальноновживаних лексичних одиниць, які в новій якості набувають термінологічного значення”, зрозуміти значення терміна або термінологічного словосполучення.

Щоб семантизувати термін, необхідно дати його тлумачення у певному контексті. І.М. Берман вказував на необхідність контекстуального розкриття співзначень термінів з опорою на знання основного терміна при засвоєнні термінологічної лексики. Термінологи І.С. Квітко, В.М. Лейчик, Г.Г. Кабанцев довели, що контекст відіграє важливу роль у встановленні семантичної виразності терміна.

Отже, термін набуває конкретного значення у контексті, а контекст, своєю чергою, допомагає визначити значення терміна, не вдаючись до його перекладу. І.М. Берман наголошував, що відповідність контексту вказує на правильність семантизації лексичних одиниць. Деякі дослідники вважають, що у відриві від контексту термінам властива багатоаспектність, у них з'являється багатозначність і синонімія. Ці чинники спричиняють труднощі для студентів при семантизації термінів.

Також важливим є етап активного вживання лексичних одиниць на рівні речення і понадфразової єдності. Студенти оволодівають вміннями здогадуватись про значення невідомих слів у тексті або в ситуаціях, знаходити асоціативні зв'язки, добирати лексичні одиниці відповідно до умов здійснення комунікації, правильно поєднувати слова при формулюванні своїх висловлювань. Набуті таким шляхом вміння дають студентам можливість підготуватись до вищого, продуктивного етапу роботи з лексичними одиницями. На цьому етапі студенти знаходять у тексті необхідну інформацію для обґрунтування своїх думок, готують тези і складають план тексту з метою його подальшого обговорення, визначають головну ідею тексту і передбачають подальший хід дій. Тут доцільно виконувати умовно-комунікативні вправи: підстанова, завершення, розширення, відповіді на запитання, побудова простих, ситуативно зумовлених висловлювань та їх правильне граматичне оформлення.

На наступному етапі студенти удосконалюють дії з новими лексичними одиницями на рівні тексту. Завдання студентів – виконати автоматизовані

мовленнєві дії із засвоєними термінами-словами і термінологічними словосполученнями. Для цього виконуються вправи нижчого і вищого рівня на висловлення студентами своїх думок у так званій післятекстовій діяльності. Такі завдання доцільно виконувати у парній та груповій формах мовленнєвої взаємодії всіх її учасників. Вживання вивченої лексики у парах, міні-групах і колективно у дискусіях за прочитаними текстами, у рольових або ділових іграх, у проведенні презентацій забезпечує досягнення необхідного рівня сформованості мовленнєвої компетенції.

Для легшого запам'ятовування та семантизації термінів також можна використовувати такі способи: а) пояснення термінів англійською мовою, б) підбір синонімів, в) підбір антонімів, г) переклад (якщо немає інших можливостей для семантизації термінів).

Отже, викладач має чимало способів для семантизації термінів, розкриття їхніх значень при читанні фахових текстів, що згодом допоможе активізувати їх в усному та писемному мовленні. Дехто з теоретиків і практиків мови вказує на необхідність використання рідної мови для семантизації термінів для кращого їхнього запам'ятовування та свідомого застосування у спілкуванні. Так, у групах з низьким рівнем мовної підготовки студентів викладачу важко відійти від традиційної схеми: читання – переклад – механічне заучування напам'ять текстів, які практично переповнені термінами.

Однак у групах з високим рівнем мовної підготовки така схема не спрацьовує. Студенти читають тексти в позааудиторний час, а на занятті обговорюють дискусійні, проблемні питання, які висвітлюються в текстах, коментують і критично аналізують прочитане. Отже, досягається точність, плавність та вживання термінологічної лексики в усному або писемному мовленні.

Опрацьовувати та засвоювати терміни доцільно за такою схемою: усна презентація термінів, їх семантизація, поєднуваність з іншими словами або термінами, способи деривації, приклади вживання у певних зразках; виконання вправ із застосуванням комп'ютера, графічних опор тощо; заповнення пропусків у тексті, підбір визначень текстів з кількох варіантів, завершення речень, зіставлення термінів та їх дефініцій, визначення одного зайвого слова та ін.; моделювання мовленнєвих ситуацій з реального життя, під час програвання яких студенти автоматизують вживання певного терміна у конкретній ситуації спілкування. Такий креативний вид роботи починаючи з мовного рівня: слова, синтагми, понадфразової єдності допомагає розвивати у студентів мовну здогадку. А під час роботи з текстом, ті ж самі механізми критичного мислення допомагають його кращій перцепції.

Чому ж критичне мислення набуває сьогодні принципового значення?

Фундаментальною особливістю того світу, до якого наші студенти входять сьогодні, є прискорені зміни, – цілком слушно зауважує Річард Пауль. – Це світ інформації, яка швидко збільшується і при тому постійно застаріває.

Це світ, в якому ідеї постійно піддаються структурним змінам, все новим

перевіркам та переосмисленню, світ, в якому власне мислення слід увесь час адаптувати до мислення інших, де слід поважати потяг до ясності, точності та ретельності, де навички інтелектуальної праці слід постійно підвищувати і вдосконалювати.

Навіть з першого погляду ясно, що наведені міркування цілком відповідають ідеології інноваційної освіти. Справді, вони ґрунтуються на визнанні швидкоплинних змін у наявній інформації, а тому орієнтують на вироблення змісту, форм й засобів навчання, які допомагали б пристосуванню людини до умов нового інформаційного суспільства. Сам до таких засобів і належать сучасні методи роботи з оригінальним англomовним текстом.

Література

1. Берман И. М. Методика обучения английскому языку в неязыковых вузах / И. М. Берман. – М. : Высшая школа, 1970. – 133 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
3. Квитко И. С., Лейчик В. М., Кабанцев Г. Г. Терминоведческие проблемы редактирования / И. С. Квитко, В. М. Лейчик, Г. Г. Кабанцев. – Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1986. – 63 с.
4. Коссак О. М. Англо-український словник з інформатики та обчислювальної техніки / О. М. Коссак. – Львів : СП "Бак", 1995. – 455 с.
5. Кусько К. Ф. Лінгвістика тексту за фахом // Лінгводидактична організація навчального процесу з іноземних мов у вузі. Колективна монографія / К. Ф. Кусько. – Львів : "Світ", 1996. – 73 с.
6. Ляховицкий М. В. Методика преподавания иностранных языков / М. В. Ляховицкий. – М. : Высшая школа, 1981. – 153 с.
7. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С. К. Фоломкина. – М. : Высшая школа, 1987. – 328 с.

Анотація

У запропонованій роботі йдеться про використання методу критичного мислення у навчанні іноземної мови. Зокрема увагу звернено на технології критичного мислення, які є визначальними при роботі студентів з автентичними англomовними текстами, розглядаються шляхи необхідні для формування компетенції в інтерпретації оригінального художнього тексту та якомога повнішого його розуміння.

Ключові слова: критичне мислення, художній текст, інтерпретація, автентичний, іноземні мови.

Аннотация

В предложенной работе речь идет о использовании метода критического мышления в обучении иностранному языку. В частности рассматриваются технологии критического мышления, которые являются определяющими при работе студентов с автентичными англоязычными текстами и рассматриваются пути, которые ведут к формированию компетенции в интерпретации оригинального художественного текста и его наиболее полного понимания.

Ключевые слова: критическое мышление, художественный текст, интерпретация, автентический, иностранные языки.

Summary

Given work considers usage of the critical thinking method at foreign language study. In particular the critical thinking technologies which are crucial at students' work with the authentic

English texts are looked at. Also are viewed the ways that lead to the competence in original fiction interpretation and its understanding.

Keywords: critical thinking, fiction, interpretation, authentical, foreign language.

УДК 373.5:37.03

Волошина А.К.,
кандидат педагогічних наук,
Волошина К.О.,
аспірант,
Бердянський державний
педагогічний університет

ФОРМУВАННЯ МЕДІАКОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ЗАСОБАМИ АУДІОВІЗУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми та її зв'язок із науковими і практичними завданнями.

Сьогодні кожна особистість є активним споживачем медіаконтенту у вербальній та аудіовізуальній формах (ефірне телебачення, відео- та аудіопродукція, послуги мережі Інтернет, електронні та паперові періодичні видання), яка в умовах широкого поширення сучасних інформаційно-комунікаційних технологій опиняється під впливом різноманітних інформаційних потоків, що формують світогляд людини, її культурні, освітні та життєві цінності. Роль медіаосвіти у формуванні особистості важко переоцінити. Медіаграмотність допомагає людині активно використати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографа, преси, Інтернету, допомагає йому краще зрозуміти мову екранних мистецтв.

Слід зазначити, що особливістю сучасного етапу розвитку суспільства, його інформаційного простору, є тенденція до візуалізації контенту (перетворення вербальної форми в аудіовізуальну), що зумовлено широкими можливостями новітніх технологій. У соціальному аспекті ця тенденція виражається у наступному:

- під тиском відео і кіно читання вимивається із структури дозвілля молоді;
- рідке читання у багатьох дорослих призводить до того, що за дослідженням ЮНЕСКО сформульовано як “функціональна неписьменність” – забуття умінь і навиків, набутих ще в школі.

Кажучи про вплив медіа на людину, треба відзначити їх інформаційну і просвітницьку функції, завдяки яким масовою аудиторією отримуються різноманітні, часто суперечливі і несистематизовані відомості. Мати це на увазі особливо важливо ще й тому, що медіа фактично є системою неформальної освіти різних верств населення. Засоби масової комунікації вельми істотно впливають на засвоєння людьми широкого спектру соціальних норм і на формування ціннісних орієнтацій особистості.

Проблеми використання матеріалів засобів масової інформації та їх впливу на особистість та суспільство відображено в роботах Л. Мастерман, Є. Міллера,